

УДК 634.8:582.782.2

Н.І. Ніколова

Одеський національний університет імені І.І Мечникова,
Шампанський провулок 2, Одеса, 65058, Україна.

ПОШИРЕННЯ БАКТЕРІАЛЬНОГО РАКУ ВІНОГРАДНОЇ ЛОЗИ НА УКРАЇНІ

Одним із найбільш шкочинних бактеріальних захворювань винограду в Україні і світі, що призводить до значних втрат виноградарства, є бактеріальний рак. Поширенню хвороби сприяють: континентальний клімат, значні обсяги закладки молодих насаджень, переважно сортами чутливими до хвороби, недостатній рівень санітарного контролю та застосування комплексних заходів боротьби із захворюванням.

Збудником бактеріального раку винограду є *Rhizobium vitis*, раніше відомий, як *Agrobacterium vitis*. Бактеріальний рак послаблює вегетаційний ріст саджанців та їх приживлюваність, знижує врожайність кущів, затруднюючи рух води і поживних речовин і тим самим призводить до загибелі рослини. Заражені кущі винограду менш морозо-і посухостійкі.

В Україні бактеріальний рак винограду розповсюджений на території усіх областей його культивування. У Донецькій області в 50-х роках минулого століття від бактеріального раку загинуло 75 % молодих насаджень [3]. Обстеження виноградників Одеської області, проведене в середині 70-х років, показало, що цим захворюванням уражено 43,3 % рослин [4]. В Криму на початку 80-х років частка кущів, інфікованих бактеріальним раком, на окремих насадженнях складала 53,8 %, а в Закарпатті – 44,3 %. Проблеми боротьби з захворюванням є в даний час актуальними для виноградарства України. Захворювання відзначено на обстежених в період 2002–2004 рр.. виноградниках Одеської, Миколаївської, Херсонської та Закарпатської областей, а також АР Крим. Зазначені рівні ураження коливаються від 0,5–1% до 20–23%.

Збудник виявлений також у сертифікованих саджанцях винограду, інтродукованих в Україну з Франції, Югославії та інших країн. Серед сортів виділяють як більш, так і менш сприйнятливі до бактеріального раку, але повністю резистентні сорти невідомі. Сорт Каберне Совіньон є одним з найбільш чутливих до ураження бактеріальним раком в умовах України [1].

Для півдня України показана висока (до 47,1 %) інфікованість ґрунту деяких ділянок уражених виноградників пухлиновірними штамами [2].

Як показують дослідження – збудник бактеріального раку може не виявлятися у південних чорноземних ґрунтах уже через шість місяців після

Біологічні дослідження. – 2013: матеріали IV наук.-практич. всеукр. конф., 16-18 квітня 2013 р. – Житомир, 2013.

викорчовування дворічних заражених кущів, або може зберігатися не менш, ніж два роки.

Сьогодні основними заходами боротьби з бактеріальним раком є запобігання та обмеження його розповсюдження, за умови комплексного застосування різних методів (санітарна селекція, термотерапія, обробка хімічними і бактеріологічними препаратами). Високий рівень агротехніки забезпечує зниження порогу поразки бактеріальним раком.

Література

1. Леманова Н.Б., Гатина Э.Ш. Бактериальные болезни винограда и плодовых культур. – Кишинев: Штиинца, 1991. – С. 21 – 46.
2. Лиманская Н.В. Выявление *Agrobacterium vitis* в почве виноградника // Виноградарство и виноделие: Сб. научн. тр. – Ялта: Изд-во института винограда и вина "Магарач", 2003. – С. 29 – 31
3. Негруль А.М. Виноградарство. – М.: Сельхозиздат, 1952г., 426с
4. Чернышева З.С., Назарчук В.С. Бактериальный рак как причина изреживания виноградных насаждений в Одесской области. – В кн.: Проблемы онкологии и тератологии растений. Л., Наука, 1975 – С. 155–157